

Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2014–2020 ettevõtlus- ja innovatsioonitoetuste tulemuslikkuse hindamises

anti sõltumatu hinnang ettevõtlustoetuste **asjakohasusele, tõhususele, tulemuslikkusele, vastastik- ja koosmõjule ning jätkusuutlikkusele** ja selgitati välja, **kuidas on struktuurivahenditest rahastatud ettevõtlustoetused mõjutanud Eestis tootlikkust, ekspordi, tööhõivet, haridus- ja teadusasutuste ning ettevõtete koostööd ning piirkondlikku majandusarengut**. Lisaks hinnati meetmete **rakendussüsteemi toimimist** ning tehti ettepanekuid meetmete süsteemi tõhustamiseks sel ja järgmisel programmiperioodil.

Euroopa Liit
Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondid

Eesti
tuleviku heaks

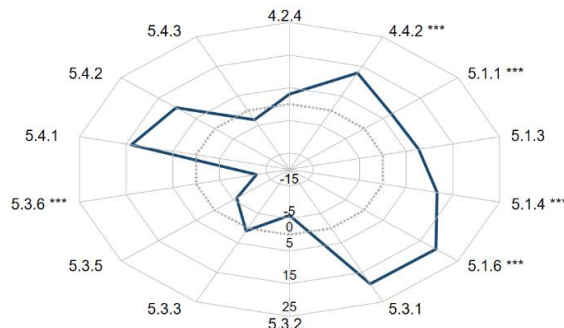

RAHANDUSMINISTEERIUM

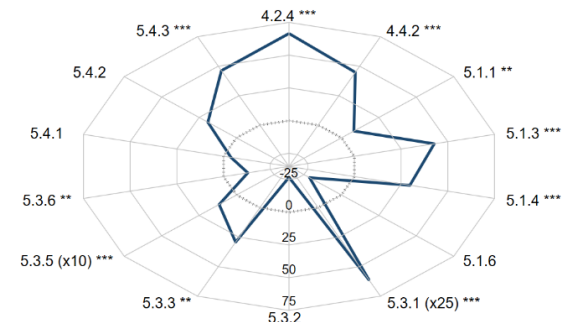
PÕHIJÄRELUSED

- **Kõik hinnatud tegevused on asjakohased** ja kooskõlas strateegiadokumentide eesmärkidega.
- **Enamik hinnatud tegevustest on tulemuslikud ja tõhusad.**
- **Enamiku tegevuste puhul tähendaks toetuse kadumine kas tegevuste mahu vähendamist või lõpetamist**, suureks väljakutseks oleks uute rahastussuutlike leidmine ja jätkumiseks on tarvilik riigi tugi.
- **Ettevõtlus- ja innovatsioonitoetustel on positiivne mõju ettevõtete majandusnäitajatele.**
- **Tegevuste vaheline vastastikmõju on positiivne või neutraalne. Dubleerimist esineb vähe.**
- Toetustel on positiivne koondmõju tootlikkusele. Meetmete ülene mõju hõivenäitajatele puudus, mis on viimaste aastate kõrge hõivemäära juures ootuspärane. Enamik struktuurivahenditest rahastatud ettevõtlustoetustest avaldavad samaaegset positiivset mõju nii lisandväärtuse kui tööhõive kasvule. Mõju sisu ja suurus on tegevuseti väga erinev: TA&I ja nutika spetsialiseerumise (4.2) ning loomemajanduse arendamise (5.3) meetmed panustavad pigem tööjõu tootlikkuse ja lisandväärtuse kasvu, ettevõtlikkust ja ettevõtluskeskkonda (5.1) edendavad meetmed loovad pigem töökohti ja panustavad seega hõivesse ning majanduslikku kaasatusse. Toetuste mõju avaldub tugevamalt kõrgema kasvupotentsiaaliga tegevusaladel, näiteks IKT, kutse-, tehnika ja teadusvaldkonnas. Koosmõju analüüs viitab, et toetustest lähtuv mõju soosib pikaajalisele kasvule orienteeritud struktuurseid muutusi majanduses.

Keskmine hõive protsentkasv (%)

Keskmine lisandväärtuse protsentkasv töötaja kohta (%)

Meetme tegevuse 5.3.1 puhul on lisandväärtuse kasvumäär läbi jagatud 25-ga, tegevuse 5.3.5 puhul 10-ga.

***, **, * tähistavad statistilist olulisust 1%, 5% ja 10% olulisuse nivool.

HINNANG TEGEVUSTELE

TÖÖTURG

- Tegevus 3.1.1 Töövõime toetamise reformi sihtrühmale tööturuteenuste ja neid toetavate teenuste arendamine, juurutamine ja osutamine, et säilitada töökohta või leida uut tööd
- Tegevus 3.2.1 Tööturuteenuste laiendamine uutele sihtrühmadele ja uute teenuste pakkumine töötutele

ETTEVÕTLUS JA TA

- Tegevus 4.1.1 Institutsionaalne arendusprogramm TA asutustele ja kõrgkoolidele (ASTRA)
- Tegevus 4.1.2 Riikliku tähtsusega teaduse infrastruktuuri toetamine teekaardi alusel
- Tegevus 4.1.4 Teaduse tippkeskuste toetamine teaduse rahvusvahelise konkurentsivõime ning tippkvaliteedi tugevdamiseks
- Tegevus 4.2.1 Teadus- ja arendustegevuse tugevdamine (RITA)
- Tegevus 4.2.2 Kõrghariduse erialastipendiumid nutika spetsialiseerumise kasvualdkondades
- Tegevus 4.2.3 Nutika spetsialiseerumise kasvualade toetamine
- Tegevus 4.2.4 Riigi rahastatavad koostööstruktuurid
- Tegevus 4.2.5 Nõudluspoole poliitika, riik innovaatiliste lahenduste tellijana
- Tegevus 4.2.6 Start-up ettevõtluse hoogustamine
- Tegevus 4.4.1 Arenguvajaduste välja selgitamine ja ettevõtete arendustegevused
- Tegevus 4.4.2 Teadusarenduse tegevuse osak
- Tegevus 5.1.1 Nõustamine maakondlikes arenduskeskustes

ETTEVÕTLUSTEADLIKKUS JA KONKURENTSIVÕIME

- Tegevus 5.1.2 Starditoetus
- Tegevus 5.1.3 Ekspordi arendamise tegevused
- Tegevus 5.1.4 Ettevõtlusteadlikkus
- Tegevus 5.2.1 Laenude, tagatiste ja eksporditehingute kindlustuse väljastamine
- Tegevus 5.2.2 Varajase faasi fondifondi loomine riskikapitali pakkumiseks

TURISM

- Tegevused 5.1.5–5.1.8

LOOMEMAJANDUS

- Tegevused 5.3.1–5.3.7

REGIONAALARENG

- Tegevused 5.4.1–5.4.4

- Tegevus on vajalik ja tulemuslik.
- Tegevus on vajalik ja tulemuslik, kuid esineb probleeme, mille lahendamisel oleks võimalik saavutada veel paremaid tulemusi.
- tegevuse elluviimise ja tulemuslikkusega esineb märkimisväärsed probleeme.

Ühtekuuluvuspoliitika fondide rakenduskava 2014–2020 ettevõtlus- ja innovatsioonitoetuste tulemuslikkuse hindamine.

JÄRELDUSED JA SOOVITUSED

TOETUSMEETMETE SÜSTEEM ON KEERULINE JA KILLUSTATUD

Tulenevalt toetusmeetmete, toetuse andjate ning informatsiooniallikate paljususest on ettevõtjate jaoks väljakutseks leida toetusmaastikul ettevõtte vajadustele ning äritegevusele kõige sobivam toetus või instrument.

SOOVITUSED:

- **Tagada toetust taotlevate ettevõtjate eelnõustamine** erinevate toetuskeemide sobilikkuse osas, mis eeldab ühe keske infovärra või n-ö kontaktakna loomist pädevate konsultantidega ning rakendusüksuste vahel toimivat infovahetust.
- **Liikuda väiksema hulga, kuid ettevõtte elukaare loogikat järgivate ja erinevaid arengute etappe katvate komplekssete toetusmeetmete** suunas.

NÕUDLUSPOOLE POLIITIKATE HULK JA OSAKAAL ON VÄIKE

Nõudluspoole arendamine tugineb täna peamiselt innovatsiooni toetavate riigihangete toetusmeetmele (4.2.5 „Nõudluspoole poliitika, riik innovaatiliste lahenduste tellijana“). Paraku on selle eelarve osakaal toetuste kogumahust marginaalne ja selle käivitamine ei ole õnnestunud ootuspärasel moel ja mahus.

SOOVITUS: Uue perioodi tegevuste planeerimisel **arendada ja rahastada nõudluspoolt sihipärasemalt.**

2020. aasta kevadel alanud majanduskriisi tingimustes on oluline aidata ettevõtetel esmane šokk üle elada, parandada finantsinstrumentide kättesaadavust ning stimuleerida nõudlust innovaatilistele toodetele ja teenustele, mis ühtlasi aitaksid leida lahendusi kriisi ajal tekkinud väljakutsetele.

ETTEVÕTLUS- JA INNOVATSIOONITOETUSED ON SUURENANUD REGIONAALSEID ERINEVUSI

Suur osa toetustest lähevad suurematesse keskustesse: Tallinnasse (laiemalt Harjumaale) ja ka Tartusse. Toetused tugevdavad veelgi suuremate keskuste suhtelist konkurentsivõimet võrreldes väiksemate kohtadega, mis ühtlasi võimendab ääremaastumist.

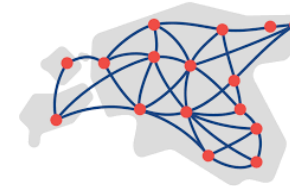
SOOVITUSED:

- **Parandada finantsinstrumentide kättesaadavust** (sh sildfinantseerimise võimalusi) ääremaadel tegutsevatele ettevõtetele ja ettevõtluse tugiorganisatsioonidele.
- **Tähtsustada töökohtade loomise ja/või hoidmise kriteeriumi** toetuste andmisel väljaspool suuremaid keskusi, sh seada eesmärgiks naiste ja meeste tööhõive määra ühtlustamine ja soolise palgalõhe vähendamine.

ETTEVÕTJAD HINDAVAD KÕRGELT TUGE VÕRGUSTIKU ARENDAMISEL

Ettevõtjad tähtsustavad võimalusi, mille abil leida partnereid Eestis ja välismaal.

SOOVITUS: **Jätkata võrgustiku loomise ja partnerite leidmise soodustamise tegevustega.**

MAAKONDLIKEL ARENDUSKESKUSTEL ON OLULINE ROLL VÕRGUSTIKU ARENDAMISEL

Maakondlike nõustamiskeskuste võrgustik on välja arendatud ja toimib. Esmatasandi nõustamisteenuse osutamine maakondades on aidanud kaasa jätkusuutliku ettevõtluse arengule ning mõjutanud positiivselt nõustatud ettevõtete tööhõivet ja tööjõu tootlikkust.

SOOVITUS: **Jätkata esmas- tasandi nõustamisteenuse osutamist teenuse kasutajate elu- ja asukoha lähedal.**

TEADUSE JA ETTEVÕTLUSE ÜHISOSA LEIDMINE ON JÄTKUVALT VÄLJAKUTSE

Ettevõtjate ja teadlaste ootused ning nägemus koostööprojektist on nii ajalises mõõtnes kui ka väljatöötatava lahenduse osas erinevad. Teadussüsteem ei vii ettevõtjat ja teadlast sisulisel tasandil kokku ehk puudu on lüli, mis ühendaks akadeemia ja ettevõtluse.

SOOVITUSED:

- **Jätkata erialaliitude arendusnõunike toetusmeetmega**, kuna tulevikus kasvaks arendusnõunike tähtsus veelgi, kui riiklike strateegiate ja arengukavade koostamisel võetakse suund sektoripõhisele ja -ülelele vaatele.
- **Arendada edasi klastrite toetusmeetet**, mis pakuks toetust erinevatele ühistegevuslikele arendusprojektidele ja ka erinevaid toetusi vastavalt sektorite eripäradele ja ambitsioonidele, sh tagades suurema paindlikkuse tehtavate kulutuste abikõlblikkusele.

